OKÉNKO DO FARNOSTI

VYDÁVÁ FARNOST SV. VÁCLAVA V LETOHRADĚ

Ročník XXXII **Březen 2023** **číslo 3**

Laskavý mocí

Milé jsou Pánu věci laskavé a silné
On je vanutím větru v uchu proroka
a celou noc zápasí s člověkem
kráčí lehce po vodě
těžký kámen odstraňuje

Laskavý mocí
tichý a nezměrný

Anna Kamieńska

Modlitba

Modlitbou zavírám ústa abych nekřičel
modlitbou zavírám oči abych neprahla

Anna Kamieňska

Můj Bože, raději než mluvením se k tobě modlím dýcháním a chůzí.

Thomas Merton, řeholník (1915 - 1968)

„Poletím," řekla housenka.
Všchni se smáli.
Všichni kromě motýlů.

Úvodem

Ukrajince jsme měli v 90. letech za mafiány. Později jsme je viděli jako levnou pracovní sílu na našich stavbách. Teď v nás, Evropanech, hájením svobody a demokracie probudili otázku: „Kdo jsme, kam směřujeme a s kým putujeme."
Už zkraje války řekl generální tajemník NATO: „Zatímco my nyní platíme za naše bezpečí penězi, Ukrajinci platí svými životy".
Skláníme se před ukrajinskými ženami, neboť dovolují svým mužům bránit zem. Ukrajinci se snad poprvé ztotožňují se svým státem - dříve byly jejich vlády dosazené sověty nebo vládli oligarchové. Ti jsou teď zkrotlí, dokonce přispívají na obranu země. Minulý rok, přesto, že několik miliónů občanů odešlo ze země, se na daních vybralo dvakráte víc než před válkou. Ukrajinci vylepšují, co se dá. Díky zahraniční pomoci vybavují nemocnice, opravují budovy poničené válkou, navzájem si pomáhají a nenadávají na sníženou životní úroveň.
Čtyřicet dnů se připravujeme na Velikonoce – abychom měli co slavit. Chceme se přimknout k Hospodinu a chytnout druhý dech v práci pro lepší a bezpečnější svět. Chceme si pěstovat odvahu k pravdě, nazývat dobro dobrem a nespravedlnost a lež zlem. Naše solidarita s potřebnými a pomoc strádajícím nás k tomu povzbuzují. V Tříkrálové sbírce lidé darovali celkem 161 miliónů korun. A to nikdo nespočítá pomoc Ukrajincům. */v*

Vždy se musíme nakonec postavit na jednu stranu. Neutralita pomáhá pouze utlačovateli, nikdy ne oběti. Ticho povzbuzuje trýznitele, nikdy trýzněného. A někdy zasáhnout musíme. Když jsou ohroženy lidské životy, když je ohrožena lidská důstojnost, národní hranice a citlivost se stávají vedlejšími. Všude tam, kde jsou muži nebo ženy pronásledováni kvůli své rase, náboženství nebo politickým názorům, se toto místo musí – pro tu chvíli – stát středem vesmíru.

Elie Wiesel, přeživší holocaustu,
při převzetí Nobelovy ceny za mír v r. 1986

První se zlomili ti, kteří věřili, že vše brzy skončí.
Následovali je ti, kteří nevěřili, že to někdy skončí.
Ti, kteří přežili, byli lidé, kteří se soustředili jen na své činy, bez očekávání toho, co se může, nebo nemusí stát...

Viktor Frankl,
psychiatr, který přežil Osvětim

Strašení už bylo dost

Dřívější názory a tvrzení si opravujeme.
„Cena plynu je 4x nižší něž před půl rokem. Zásoby plynu jsou dvojnásobné oproti loňsku."

Jozef Síkela,
ministr průmyslu a obchodu

Katolická etika zná pojem spravedlivá, to jest obranná válka, a učebnice morální teologie uvádějí důvody, kdy je nejen dovolené, nýbrž mravně závazné bránit svou vlast, a svůj stát, pokud by byl napaden nepřítelem. Osobně můžeme nastavit druhou tvář, ale nesmíme nastavovat tvář druhých. Nespravedlivě napadané musíme bránit, a zejména se to týká těch, za které máme bezprostřední odpovědnost, a za ty, které se bránit nemohou. A jak je to s láskou k nepříteli? Láska v biblickém a křesťanském smyslu není žádný sentiment. Nikdo nám nemůže nařídit chovat něžné city vůči Hitlerovi, Stalinovi nebo Putinovi nebo jejich pomocníkům. Láska znamená prokazovat dobro. Láska k nepříteli v případě agresora znamená vyrazit mu zbraň z ruky. Útočníkovi projevíme lásku tím, že mu znemožníme konat zlo. Musíme rozlišit, kdy se zapřít, přinést oběť a kdy se ohradit, abychom svými ústupky nepovzbudili zlo. Jsou situace, kdy se máme vzdát práva na odplatu, a riskovat, že se dopustíme stejné nebo horší křivdy. Máme raději odpouštět a hněv zkrotit hned v počátku ve svém srdci. Nepřipustit ho nikdy ke kormidlu našeho jednání. Ale nesmíme se ze zbabělosti, lenosti a lhostejnosti podílet na zlu, které se v našem okolí děje na nevinných a bezbranných.

Tomáš Halík

NEUHLÍDALI JSME MÍR

Na pouti do Osvětimi se pokaždé ptám: „Myslíte si, že by se něco podobného mohlo opakovat?“ – „To si nedovedeme představit,“ odpovídají poutníci. – Říkám: „Nikdo a nikdy si takovou hrůzu nedovedl představit, a přesto se stala. Podobné katastrofě musíme za každou cenu zabránit.“

Zabráníme nukleární válce? Hitler by atomovou bombu použil.
Naivita je nebezpečná. Od zločinců máme očekávat to nejhorší, co si vůbec neumíme představit. Ale Bůh nám nabízí obrovskou pomoc, jen ji využít. Dáme-li na něj, udržíme mír, trvalá manželství i přátelství.

Na Ukrajině už rok naplno zuří válka. Opět jsme podcenili a včas nerozpoznali válečné zločince. Selhali politici (mající informace od bezpečnostních služeb), selhali mnozí preláti (mající Boha na dosah). Selhali jsme my pokřtění. Já také nejsem lepší než druzí. Zapomněli jsme na prorockou službu přijatou křtem: nazývat dobro dobrem, zlo zlem, pravdu pravdou a lež lží. Zapomněli jsme i na Palacha. Mlčeli jsme a dopustili nejhorší zlo - válku. Ve společnosti i v církvi se necháváme ochromovat strachem.

Hitler v roce 1936 uspořádal olympiádu v Berlíně. Za dva roky začal válčit.
Na olympiádu v Soči v r. 2014 jeli Putinovi potřást rukou náš prezident a primas. V poslední den her 23. února Putin rozhodl o anexi Krymu a za čtyři dny tam vtrhly neoznačené ruské jednotky.

Ježíš nás varoval před vlky, divokými psy a sviněmi, zmijemi a vlky v rouchu beránčím. Chce nás je naučit včas rozpoznávat a zlu neustupovat. Nikdy si nesedl ke stolu s Pilátem, Herodem ani s Kaifášem.
Pilát byl tak krutý k židům, že ho nakonec císař potrestal vyhnanstvím. Při nástupu do svého úřadu v Jeruzalémě přišel s vojskem. Jednotky měly na svých korouhvích obraz císaře jako božstva a symbol svého útvaru (lva, vlka, orla …). To bylo pro židy rouháním, tři sta předních Izraelitů týden protestovalo před Pilátovou rezidencí. Šestý den Pilát nechal demonstranty obestoupit vojáky a vyzval je k rozchodu: „Jinak vás nechám pobít!“ Židé se ani nehli. „Taste meče,“ rozkázal Pilát. Muži poklekli a sklonili hlavy... Pilát ustoupil a vojákům nařídil, aby své korouhve v Izraeli nenosili.

Nedlouho po tom Ježíš plakal nad zničením Jeruzaléma, věděl, že ho židé neposlechnou a že čtyřicet let po jeho smrti povstanou k nesmyslné válce proti Římanům. Věděl, že bude obrovské množství židů ukřižováno. Plakal i nad námi, křesťany, věděl, že ho neposlechneme a povedeme řadu strašných válek s milióny obětí.

V kostele čteme jak židé po návratu Izraele z babylonského zajetí za Ezdráše a Nehemiáše hledali příčiny, které je dovedly k tragické okupaci. Několik dnů četli Písmo, přiznávali svá zanedbání, v čem neposlechli Hospodina a usilovali o nápravu.
Po pádu Jeruzaléma v roce 70 se židé ptali, proč došlo ke zničení Jeruzaléma. Rabi Jochanan prohlásil: „Řídili jsme se jen literou biblických pokynů, pouze legalitou místo duchem Písma, nehledali jsme záměry Hospodina.“

Krvavé století

Dvacáté století bylo nejkrvavější. Ale ani po jeho tragédiích církev nehledala své zanedbání podle Bible. Jen se modlila za padlé.
Dlouho jsme hlásali: „Poslušnost (vrchnosti) je první ctnost.“ Císař před první světovou

válkou naše předky zavázal přísahou věrnosti k vládci a k Říši. Pak z nich udělal válečné zabijáky (podobně jako Putin z ruských vojáků dnes). Na obou stranách fronty se vzájemně pokřtění zabíjeli.

Kladu si otázku, co by se stalo, kdyby některý biskup po vyhlášení mobilizace v roce 1914 čekal ve Vídni s pár stovkami mužů na císaře až vyjde z nedělní mše: „Vaše Apoštolské Veličenstvo, nemůžeme uposlechnout váš rozkaz, narukovat do války je proti Desateru. Můžete nás na místě postřílet.“ Proč se nenecháme inspirovat, vést Duchem?

Církevní vrchnost nevedla naše předky ke křesťanské dospělosti, k Ježíšovu zákazu přísahy a k vzepření se zvráceným rozkazům. Biskupové usoudili, že válka proti Srbsku a pak dalším zemím, je spravedlivá. Nezastali se těch, kteří odmítli vzít zbraň do ruky. Nikdo nepomohl vojákům, kteří se vrátili domů se strašnými válečnými traumaty.

Po 2. světové válce židovský historik Raul Hilberg poté, co pojmenoval selhání židů a světových politiků, řekl: „Křesťané chodili jednou týdně na hodinu své bohoslužby, ale jejich hlas ve společnosti neměl větší váhu.“
Bertold Brecht proměnu Německa v totalitní říši okomentoval slovy: „Dobří nebyli poraženi, protože byli dobří, ale protože byli slabí.“
Církev ani po první světové válce, ani po druhé válce nesvolala konferenci k pojmenování příčin našich selhání a k hledání nápravy. Francouzští laici a dominikáni založili vydavatelství časopisů, které napříště neměly oslovovat jen katolíky, ale společensko-politickým zaměřením všechny lidi dobré vůle. Kněží vyhnaní ze Sudet založili svépomocné spolky a spolu s materiální pomocí vedli soukmenovce k sebereflexi a smíření. Křesťanští politici vytvořili koncept křesťanské demokracie, která po desetiletí pozitivně ovlivňovala evropskou politiku a zásadním způsobem přispěla k mírové evropské integraci. Ale udělali naši dědové a kněží s biskupy dost?

„Už nikdy válku!“ bylo všudepřítomné heslo poválečných let. Proč tři roky po válce u nás ve volbách zvítězili komunisté a s podporou ruských poradců nastolili teror?
Kněží a biskupové v lágrech pak dospěli k pokornému postoji, že církev na tom poválečném názorovém zmatení nebyla bez viny. Ale ani po roce 1989 jsme u nás nehledali svá zanedbání z pohledu Písma.

Neděláme dost

Německo muselo být poraženo, ale nedovedeme si představit porážku Ruska. Jsme bezradní. Nemáme odvahu se v církvi ptát, v čem jsme selhali. Ukolébáváme se údajným proroctvím, že Ježíšova matka obrátí Rusko, ale Putin už stihl válčit v řadě zemí. V Čečensku, Moldavsku, Gruzii, na Ukrajině.
Neučíme lidi přemýšlet. Řada našich lidí i kněží volila proruské politiky. Modlíme se za mír, úkolujeme Boha a máme pocit, že to stačí.
Židé - po staletí tvrdě utlačovaní - v sobotní modlitbě říkají:
„Nemůžeme se k tobě modlit, Bože, abys ukončil válku, protože víme, že jsi stvořil svět tak, že člověk musí nalézat svou vlastní cestu k míru v sobě a k bližním.
Proto se k tobě modlíme, Bože, a prosíme tě o sílu, rozhodnost a vůli, abychom konali, místo abychom se jen modlili, abychom byli, místo abychom si jen přáli.“

Je dobře, že Ukrajincům pomáháme (činí tak i lidé nekosteloví), ale ve společnosti nesolíme a nesvítíme s Ježíšem (srv. Mt 5: 13-17). Když jsme pošlapáváni, křičíme, místo biblického hledání příčin našeho pronásledování. Považujeme se především za oběti.

Nejdůležitějším pokynem Bible je: „Slyš, Izraeli“. Naslouchej Bohu i bližnímu.
V každé slušné rodině a v mnoha společenstvích si vzájemně naslouchá.
Ale proč místo Ježíšova uspořádání božího lidu: „Jediný je váš Otec a Učitel, vy všichni jste bratři“ (srv. Mt 23: 7-10), stále držíme uspořá-

BUDEME-LI K ZNEUŽÍVÁNÍ MLČET

Agnieszku Jarkowskou jsme potkali během pár dní, které strávila v Praze.

Můžeš říct něco o sobě? Představit se?
Jsem sestra Agnieszka, kapucínka. Pocházím z Polska, ale teď působím už 9 let na Slovensku v komunitě v Stupavě. Jsem speciální pedagog.

Jak jsi se od speciální pedagogiky dostala k safeguardingu (ochraně zranitelných lidí)?
V Polsku jsem se jako speciální pedagog věnovala dětem v dětských domovech, které patří naší kongregaci. Mým zaměstnáním byla práce s dětmi, diagnostika a pomoc s jejich potížemi. Téma sexuálního zneužívání se tam samozřejmě objevovalo, jako symptomy, zvlášť u dětí, které přicházely z prostředí, které nebylo bezpečné. Ale tehdy jsem to ještě moc nevnímala.
V roce 2014 jsem přišla do naší komunity na Slovensku. V rámci pastorace povolání jsem se později zúčastnila semináře s otcem Zollnerem. Během něj nám nabídl místo pro někoho ze Slovenska na Gregoriánské univerzitě, v semestrálním kurzu ochrany nezletilých. Přihlásila jsem se, sice jsem jako Polka nebyla první v pořadí, ale nepřihlásil se ze Slovenska kromě mě nikdo jiný, tak jsem tam začala studovat.
Když jsem se vrátila po dokončení kurzu na Slovensko, začala jsem se věnovat vzdělávání. Společně se Štefanem Novotným, rektorem kněžského semináře v Košicích, jsme zkusili otevřít první kurz na teologické fakultě v Košicích.

Kdy jsi se poprvé setkala s někým, kdo byl zneužívaný?
Hned po návratu ze Slovenska. Předtím v Polsku jsem jistě také někoho potkala, ale děti samy o sobě neřeknou, že jsou obětí a nikdo jiný to takhle otevřeně také neřekl.

A byl velký rozdíl v tom, co jste se teoreticky naučili na Gregoriánské univerzitě a tím, co Ti přineslo setkání s oběťmi?
Ta první oběť se mi ozvala sama, potřebovala poradit s procesem, jak oznámit, co se stalo a podobně. To mě v Římě naučili, takže jsem jí mohla pomoci. Nepotřebovala doprovázení, spíš praktickou pomoc.
Vzdělávat se je ale potřeba stále. Později jsem prošla ještě výcvikem NEST pro práci s traumatem. To mi pomohlo, dalo mi to nástroje, jak doprovázet lidi, kteří prošli zneužitím. Každý člověk je ale stejně trochu jiný, neplatí jedna věc na všechny, je potřeba individuální přístup.
Nejvíc se věnuji vzdělávání, později jsme kurz na Slovensku rozšířili o další semestr a přeložili materiály pro e-learning z angličtiny.

Jaká je na Slovensku situace teď? Myslíš, že je situace ohledně sexuálního zneužívání vyřešená a v pořádku?
I když se mi špatně porovnává situace s jinými státy, můžu říct, že jsme na Slovensku udělali velký posun. V roce 2017, když jsem se vrátila z Říma, nebylo nic, aspoň v církevním prostředí. Ale v pořádku situace u nás určitě není.

Počkej, 2017 je dost nedávno, to nic nebylo?
No, je to tak. Pokud vím, se vzděláváním jsme začali po mém návratu. A teď, když vidím, kolik studentů prošlo naším kurzem, že někteří z našich studentů se tomu dále věnují, některé školy schválily vlastní směrnice a proškolily učitele nebo měli vzdělávání pro žáky a diecéze opravdu chtějí pracovat, tak to je velký rozdíl. Trochu se téma sexuálního vzdělávání v církvích začalo otvírat a posouvat dopředu. Ale vlastně přesně nevím, co bylo předtím. Ani v Polsku, kde jsem žila dřív, jsem to téma nezaregistrovala, prostě se o něm nemluvilo.

A do budoucna? Kdybys mohla mít kouzelnou hůlku, co bys ještě změnila?
Očekávala bych větší otevřenost a transparentnost ze strany církví. Upřímnost v přiznání, že jsme selhali a udělali spoustu chyb. A zároveň vyjádření, že teď už toho víme víc, umíme pojmenovat, v čem je problém, máme víc odborníků, že se tomu tématu chceme věnovat. Přála bych si otevřenost pro všechny, kteří chtějí přijít a říct nám, v čem jsme chybovali, co ještě nefunguje, pro všechny, kteří řeknou, že jsou oběti a chtějí vyprávět, co se jim stalo.
A možná bych čekala i větší přijetí nás odborníků ze strany místních církví nebo ze strany církevních představených. Aby byli otevření tomu, že se snažíme o něco dobrého, snažíme se pomáhat lidem. Moc by celé věci pomohlo, kdyby dali více prostoru jak odborníkům, tak obětem.
Když zjistím, že mám rakovinu, je normální začít s aktivní léčbou. Nezůstat pouze s morfiem, které jenom tlumí bolest, a tak nějak dožít a zemřít. Je důležité s nemocí něco začít dělat, dokud je šance. Být aktivní a ne se jen utěšovat, že jsme udělali dost. Dělat to jen na půl je jako jako morfin, který jen tlumí, ale neléčí. A v církvi šance ještě je, ještě snad neumíráme.

Často slyšíme, že je potřeba, aby téma otvíraly samy oběti, aby oběti zneužívání byly slyšet, že jen tak se věci změní. Je to u vás stejné nebo myslíš, že hlas odborníků bude na Slovensku stačit?
Asi náš hlas stačit nebude. Ale nedovedu si představit, že to obětem naložíme na záda jako další úkol. Oběti už tak nesou následky toho, co se jim stalo. Kromě toho, že prošli zneužíváním, které jim rozbilo různé oblasti života, by měli zachraňovat církev, ve které byli zneužití? To není fér.
Chápu jejich obrovský strach a zklamání. Proč by měli církev zachraňovat? Někteří mají sílu a odvahu otevřít svůj příběh a chtějí ho vyprávět hlavně kvůli dalším obětem, aby věděli, že nejsou sami, že si něčím podobným prošel i někdo další.
Ale nečekala bych automaticky od obětí, že budou své příběhy otvírat a veřejně o nich mluvit. Když vidím následky, jaké to může mít, kdo všechno oběti kritizuje, kdo na ně útočí, že si všechno vymysleli a chtějí jenom peníze, je to velice těžké.

Proč je potřeba o zneužívání pořád mluvit? Není to tak, že ten, kdo o zneužívání nejvíc mluví, zároveň dělá ty nejhorší věci?
Někdy opravdu funguje mechanismus, že kdo chce schovat své hříchy, tak o nich nejvíc mluví, aby si nikdo ani nepomyslel, že bych to já mohl dělat.
Ale téma sexuálního zneužívání je tak nepříjemné a těžké, že když o něm nebudeme mluvit, tak zbyde už jen kamení, aby křičelo.
Tabu je nejen téma zneužívání, ale celá sexualita. A na rodičích a vychovatelích vidím, jak velkou úlevou pro ně je, když jim pomůžeme najít cestu, jak o sexualitě s dětmi mluvit. Je velmi důležité o zneužívání mluvit, protože samotné mluvení je jednou z forem prevence. Čím víc o něm mluvíme, tím bezpečnější církev pak může být.

Nakonec nám, prosím, ještě prozraď, co jsi dělala teď v Praze.
Strávila jsem úžasný víkend s bohoslovci v pražském semináři. S Markem Drábkem jsme je učili o prevenci sexuálního zneužívání.

---

dání feudální? Upíráme pokřtěným statut královského kněžství (Ex 19: 6; 1 P 2: 5).

Církevní vrchnost dlouhodobě nenaslouchala božímu slovu, ani těm, kteří varovali před zločiny Ruska. Nechtěla slyšet o finančních machinacích, o mocenském, sexuálním a pedofilním násilí. Kryla pachatele, umlčovala a osočovala oběti. Až bolestivé kauzy, přesahující všechny naše představy, nás dovádějí ke spolupráci s lidmi dobré vůle, kteří jsou zároveň odborníky v daných oblastech. Neobejdeme se bez nich v nápravě své i společnosti.
Náš svět je těžce nemocný a nemocná církev není schopna jej uzdravovat. „Slepý nemůže vést slepého.“ Zůstáváme dlužni Bohu i společnosti.
To nespravíme nějakým půstem před Velikonocemi ani zbožnými řečmi. Máme se zásadně obrátit k Bohu a desetkrát víc než dosud pracovat pro Pokoj boží.

Václav Vacek, 23. února 2023

Našeho semináře se zúčastnili bohoslovci všech ročníků a jeden premonstrát, který je ve formaci. Víkend byl plný diskuzí, otázek, rozhovorů a vzdělávání. Pro bohoslovce to bylo asi velmi intenzivní a náročné. Přínosný byl i pro nás.

Proč myslíš, že je potřeba vzdělávat právě bohoslovce?

Prevence musí pro každou skupinu lidí vypadat trochu jinak, musí být pro ně ušitá na míru. Základem je ale vždycky nějaké vzdělávání v oblasti safeguardingu i v tématu zneužívání. Bohoslovci se mají stát kněžími, působit ve specifickém prostředí a kromě lidské, duchovní a intelektuální formace je velmi důležité připravovat je na to, že potkají lidi, kteří si prošli zneužíváním, lidi, kteří neumí držet hranice, lidi, kteří budou potřebovat pomoci se svými traumaty. Seznámit je s touto tématikou, mluvit s nimi o tom, jak držet dobré hranice, mluvit o duchovním zneužívání, co se může i nechtěně stát, pokud zneužijeme svou moc a postavení vůči někomu, koho doprovázíme, je prostě velmi důležité.

Každý seminář k tématu zneužívání v církvích je prevencí.

Myslíš, že to, co se dozví v semináři, stačí? Když vyjdou kněží ze semináře a působí v pastoraci, pokračuje nějak jejich vzdělávání?

Jasně, že seminář nestačí. Ale myslím, že je to dobrý úvod. A pokud náš úvod doprovází dobrá formace zaměřená na sebepoznání, poznávání hranic a vlastní sexuality i vztahů, je to dobrý začátek. Později v pastoraci je to už na každém, jak se chce dál vzdělávat. V našich kurzech pomáháme třeba kněžím, kteří se ve zpovědnici setkali s lidmi, kteří jim o zneužití vyprávěli a oni nevěděli, co jim mají poradit, jak s nimi mají pracovat. Doprovázet oběti můžou, i když nejsou psychoterapeuti, mohou pomáhat s rozbitým obrazem Boha, netlačit na odpuštění, ale pomáhat na cestě uzdravení, které může postupně vyústit v odpuštění množstvím dalších věcí.

Díky za rozhovor!

Biskup Dr. Georg Bätzig na evropské kontinentální synodě v Praze řekl:

I když odpovědi na problémy ještě nemáme, zkušenosti naší německé církve nás spojují:

Slyšíme, že ženy žádají větší spoluúčast – a že je to problém v celé církvi.

Slyšíme, že věřící chtějí mít právo mluvit, když se rozhoduje o jejich záležitostech.

Slyšíme, že se hledají nové formy kněžské služby.

Slyšíme, že celá katolická církev naléhavě touží po silnější ekumeně.

Slyšíme, že církev má být otevřena lidem, jejichž způsob života neodpovídá katechismu, i LGBT osobám.

Slyšíme a chápeme tato přání. Já osobně se s nimi identifikuji a jako předseda Německé biskupské konference považuji za svůj úkol je začlenit do celosvětového procesu, jehož cílem je obnova církve.

ZNEUŽÍVÁNÍ INFORMACÍ

Petra Procházkova, 24. února 2023

Problém ruské propagandy, dezinformací, fake news je něco, co mi ničí poslední roky. Když jsem začínala jako válečná zpravodajka v Čečensku, 80 % času jsem věnovala získávání informací a 20 % jejich ověřování. Od 24. února je to přesně naopak.

Nedávno jsem vedla zajímavý rozhovor s Tichonem Dziatkem, šéfredaktorem TV stanice Dožď. Ta vznikla v roce 2010 s cílem bojovat proti tomu, co šíří ruská propaganda. Ony to leckdy nejsou ani nějaké konkrétní lži, konkrétní výmysly, ale spíš taková atmosféra nebo nálada. Na dezinformacích je zajímavé, že když se střetnete s nějakou zjevnou lží, je snadné ji vyvrátit. Například Rusové řeknou, že křižník Moskva explodoval proto, že na zádi kouřil nějaký námořník a neopatrně odhodil nedopalek. To byla první verze, když vybuchl ten křižník. Říkalo se to v Rusku, protože pro ně byl šlendrián přijatelnější, než že by loď zničili Ukrajinci, v jejich očích nicky, neschopné nacistické nuly. Raději to svedli na nějakého vojáka, který tam, jak to v Rusku bývá, típl vajgla o raketu, a křižník vybuchl. To se v době satelitních snímků a odposlechů lehce vyvrací.

Jistě nemůžeme slepě důvěřovat ukrajinskému generálnímu štábu. BBC a všechny sdělovací prostředky, které se snaží být solidní, píší na konec zpráv, že je máme z ukrajinských zdrojů a v podmínkách válečného konfliktu je nejsme schopni ověřit.

Ale abych se vrátila k tomu křižníku: za výbuchy nemohl voják, který si tam típl cigaretu, ale ukrajinské střely. Byla to úspěšná ukrajinská akce. Ač se k ní Ukrajinci oficiálně hned nehlásili, bylo poměrně snadné ověřit, jak to bylo. Nakonec to přiznali i Rusové. To je pro novináře relativně jednoduchá situace, ovšem i tak je to náročné, protože musíte podle našich pravidel najít tři nezávislé zdroje, které vám to potvrdí. Tři zdroje najdete. Pak ale zjistíte, že to jeden opsal od druhého. To je nemoc sociálních sítí. Tam se něco objeví, všichni to přebereme a už se to řetězí. Možná si k tomu sem tam něco přidáme a vznikne z toho úplný nesmysl. Druhá věc je, že oficiální zdroje v podmínkách válečného konfliktu – a teď myslím i Ukrajince – prostě musí lhát. To je součást té války. A je na nás, abychom – někdy to bývá zřetelné i z výrazu tváře a tónu, jak to ten důstojník prezentuje – pochopili, že nám říká něco jiného. Nicméně je jeden obrovský rozdíl mezi ověřováním zpráv na ukrajinské straně a na straně ruské.

Na ukrajinské straně máme akreditace od ministerstva obrany. Dost složitě jsme je získávali, ale dneska mají ukrajinskou akreditaci stovky novinářů z celého světa. Každý ukrajinský voják, který vás kontroluje, když se třeba snažíme zajet do nějakého města, které bylo nedávno osvobozeno, má online připojení a najdou si vás. Novináři, kteří působí na Ukrajině, jsou nejlepším zdrojem informací. I když řada lidí bude říkat, že stejně všichni lžeme, ať jsme z Parlamentních listů nebo z Deníku N, není tomu tak. Někteří novináři bezpochyby lžou. Když ovšem máte někde stovky novinářů, kteří se často neznají, je technicky nemožné, aby se domluvili na nějaké kultivované lži, kterou vám budou předkládat.

Například, jestli si vzpomínáte, když v Krematorsku dopadla na nádraží raketa, zahynulo tam asi padesát civilistů. Rusové to pak zase zkoušeli a tvrdili, že si tam Ukrajinci poslali raketu sami, prý rakety Točka U už dávno nepoužívají. Točky U si pamatuji z Čečenska, tam je používali a nevím, proč by je teď nepoužívali, když používají veškeré harampádí. Pomocí satelitních snímků a díky svědectví lidí se ukázalo, že to skutečně vystřelili Rusové. Necílili tehdy na ty lidi, ale na nějaký vlak se zbraněmi, který tam stál vedle, a netrefili se. Všechno se zjistí.

Buča, obec, kde došlo k té velké tragédii

Rusové tehdy přišli s tím, že si tam Ukrajinci natahali mrtvoly nebo komparzisty. Nevím, jestli jste to viděli na českých sítích, ale na ruských sociálních sítích byl záběr, neustále ho opakovali, jak jede obrněný transportér a někdo z toho transportéru natáčí ulici. Leží tam nějací mrtví civilisté a jeden z nich jakoby pohne rukou. To byl důkaz, který nás měl přesvědčit, že to jsou herci, kteří obelhali celý svět. Ukrajinci je natočili a teď ta zvěrstva chtějí svalit na Rusy. My jsme shodou okolností měli fotografa, Gabora Kuchtu, v tu dobu v Maďarsku, protože tam byly volby. Hned jsme mu volali, ať se vykašle na maďarské volby a okamžitě jede do Kyjeva. Dostal se tam hned další den s kolegou Moláčkem. Procházeli pak Buču, mluvili s lidmi, kteří to všechno prožili. Představte si, že mluvili třeba s padesáti lidmi. Ukrajinci by tedy museli těch padesát lidí, většinou starších, naučit přesně nějaký scénář, který by pak západním novinářům přeříkali. To je nesmysl. Místní lidé a jejich výpovědi jsou nejlepším zdrojem vyvracení bludů, které šíří ruská propaganda. Blud vyhřezne na povrch, když necháte novináře pracovat.

Strach v Rusku

My tušíme, že žít na okupovaném území Donbasu není procházka růžovým sadem. Rusové odtamtud vysílají hrůzné záběry a ruská televize informuje každý den o nějaké tamní „Bučí“, ale my to nejsme schopni ověřit. Nepustí nás tam. A když vás někam nepustí, vyvolává to podezření, že něco není v pořádku. Dostat se do Ruska jako novinář teď není snadné. Rusové například zorganizovali novinářský zájezd, byl tam čínský novinář, pak jeden Španěl z nějaké komunistické buňky, ani ne novinář. Rusové si vyberou lidi, někam je přivezou, něco jim tam ukážou a zase je odvezou. Na Ukrajině, až na místa, kam nás armáda nepustí, žádný doprovod nemíváme. Co se týče hovorů s lidmi, nikdy se mi nestalo, že by mě někdo omezoval v tom, na co se budu ptát. A co je

nejdůležitější, lidé se nebojí mluvit. Můžou říct pravdu a nic se jim nestane.
V Rusku – a to platilo i před válkou – jakmile se začnete ptát lidí na ulici, co si myslí o Putinovi, tak se uzavřou, bojí se cokoliv říct. Všechny závěry sociologických výzkumů přinášejí velmi obecné informace, protože i když lidem slíbíte, že jde o anonymní výzkum, nikdo nebude říkat pravdu ve chvíli, kdy ví, že by ho za to mohli zavřít na dvacet let za vlastizradu. To je obrovský rozdíl mezi Ruskem a Ukrajinou. A těžko nějak lidi rozmluvit. Vždycky mávnou rukou a řeknou: stejně všichni lžete. Vy jste pro ty a pro ty a já nechci nic vědět. To je cíl dezinformace. Nejde ani tak o to přesvědčit někoho, jak to doopravdy je, jde o lidi v té šedé zóně, kteří jakoby nechtějí nic vědět.
Avšak mobilizace už zaťukala na dveře takřka každé ruské rodiny. Tichon Dziatko, když jsme spolu mluvili, nás upozorňoval, ať se vyvarujeme chyby pohrdat lidmi, kterým teprve nyní po mobilizaci dochází, co Putin podniká. On a TV Dožď potřebují oslovovat lidi, kteří se na tuto stanici ještě nedívají, všechny ty, kdo začínají pochybovat, rodiny, kterým přijde domů místo tatínka od rodiny černý pytel s nějakými ostatky… To je jejich publikum. A když takovému publiku řeknete, aha, tak ty nevěříš, co se stalo v Buči? Tak to jsi pěkný idiot. Přepne na jiný kanál.
Myslím si, že má stále ještě cenu komunikovat alespoň s některými Rusy, ovšem s řadou lidí včetně kolegů novinářů se neshodneme. Předevčírem jsem dělala rozhovor s poslancem ruské Dumy. I jen přepisování záznamu je psychicky náročné. Spíš než rozhovor je to pohled do uvažování těch lidí, kteří udržují ruský režim při životě. Je to náročné, ale musíme se snažit je pochopit. Musíme tu cestu podniknout, protože jinak jsme v koncích. Ovšem přesvědčovat o čemkoli lidi, kteří jsou dvacet let pod vlivem ruské televize, je obtížné.

Desetiletí propagandy

Propaganda běžela už dlouho před válečným konfliktem. My jsme to hrozně podcenili. Ruská televize desetiletí vytváří atmosféru jakéhosi utiskovaného nad-národa, který nikdo nemá rád, protože svět se šine špatným směrem. Jediný dobrý směr, skutečné tradiční hodnoty a to, co nazýváme mravní společností, je jedině v Rusku. Nevadí, že s těmi lidskými právy to není tak úplně nejlepší, hlavně že bude zachována mravní společnost oproti té dekadentní, zkažené, hnusné západní společnosti. Mimochodem velkou roli ve formování tohoto přesvědčení, které zastávají tři ze čtyř Rusů, sehrála ruská pravoslavná církev. Když jsem už v devadesátých letech viděla, jak popové kropí tanky a rakety, které pak posílali na Groznyj, přišlo mi, že to není ta pravá úloha církve, kterou by měla sehrávat v moderní společnosti. Pravoslavná církev tímto způsobem opravdu funguje. Nedávno patriarcha Kirill prohlásil, že když padnete na frontě, smyjete tím své hříchy. Takže opilec, vrah šup na frontu, padnout a máte to dobrý.
Je smutné, co ruští novináři, propaganda, velké peníze, televize a jakési historické dědictví dohromady dokázali udělat s ruskou společností. Nenalhávejme si, že je to jenom Putinova válka. Nemohl by ji vést, kdyby na to společnost nepřipravil. Až nyní, zdá se mi, přichází pomaličku prozření. I v ruské televizi vidím změnu tónu. Můj „nejoblíbenější pořad“ je debata v neděli večer, kdy pan Solovjev otevře s hosty nějaké téma. Zve si tam různé odborníky a diskutují ve stylu paní Jílkové. Diskutující hodně křičí, překřikují se a nadávají si a tak. Je to samozřejmě předem domluveno, ale vždycky tam je nějaký odborník, který jde jakoby malinko proti oficiálnímu proudu. A vždycky se ukáže nakonec jako úplný hlupák. Je znemožněn, je chycen na nějaké lži, kterou řekne a tak podobně. Takže ten odlišný pohled zdiskreditují. Nicméně ty poslední dva díly přece jen mají trochu jinou atmosféru. Na jaře Solovjev vykřikoval, že by nebylo dobré zničit Ukrajinu, ta není tak důležitá, ale zničit Spojené státy. Ony chtějí zničit Rusko. Burcoval k použití jaderných zbraní a vykládal, jak poletí rakety na New York a na Washington, a úplně se v tom vyžíval. Až z toho měl člověk strach.
Když začali mít Ukrajinci úspěch, změnil rétoriku: nesmíme být spolu, jenom když vítězíme, ale i když se chvilku nedaří. Semkněme se a postavme se nacismu, který na nás jde. A v minulých týdnech začal hovořit o chybách velení ruské armády. A v minulých dnech už zaznělo slovo mírové rozhovory. Kam to spěje, ptala jsem se sama sebe. Je to velice populární pořad, na který se lidé koukají, včetně těch, kteří se zajímají o politiku. Je úplně jasné, že kdyby došlo k nějakému velkému zvratu v Rusku, tak tenhle člověk určitě nepřežije profesionálně, ani politicky, a jestli přežije fyzicky, to nikdo nevíme. Lidé jako Solovjev hrají vabank. Už nemohou hodit zpátečku. Proto na tu propagandu vynakládají obrovskou energii a ta teď už směřuje výhradně k domácímu obyvatelstvu.
Tihle propagandisté jsou pochopitelně rádi, když část Čechů pomateně začne vykládat, že Ukrajina napadla Rusko. Pak mohou Rusové říkat: vždyť my za tu válku nemůžeme, nezlobte se na nás, vždyť zaútočili oni. Jsou lidé, jimž to řeknete pětaosmdesátkrát a oni tomu uvěří. Hlavní publikum je ruské domácí obyvatelstvo. Tam to funguje. Ačkoliv – a to je zajímavé – to není tak, že by Rusové byli závislí pouze na státních sdělovacích prostředcích, které tu propagandu šíří. Kdo chce, a nemusí být zvlášť zručný, může se dívat na opoziční nebo jednoduše alternativní zahraniční nebo i domácí média. Dneska většina ruských opozičních sdělovacích prostředků sídlí v Rize a vůbec v Pobaltí a některé i v Praze.

Prasátko Pepina

Zajímavé je, že není blokován YouTube. Nikdo přesně neví, proč. Myslím si, že za tím je prasátko Pepina. Protože v Rusku je prasátko Pepina nejsledovanější dětský pořad na YouTube. A teď si představte, že by ho Putin těm rodičům vypnul. To by všichni, i ti, kteří nevědí, že je válka, rychle pochopili, že se děje něco zásadního. A když těmto lidem, kteří se o politiku nezajímají a nechtějí o ní nic vědět, vypnete YouTube, může se stát, že část z nich se naštve a začne se ptát, co se to děje? A díky tomu na YouTube pořád ještě fungují také kanály Dožď, Echo Moskvy aj. Díky Pepině každý Rus může napsat do vyhledávání slovo válka a už ty stanice na YouTube vidí.
Ale spíš jde o to, že lidé, kteří byli masírováni

propagandou dvacet let, nemají zájem o nezávislý nebo prostě jiný pohled. Je hrozně těžké říct: dvacet let jsem si myslel úplné kraviny a teď jsem prozřel. A pak se před člověkem mohou vynořit nepříjemné otázky: Dějí se taková zvěrstva a děláme je my? My jsme ti fašisté? Když si takové mučivé otázky připustíte, musíte proti tomu začít něco dělat. Takže to raději nechcete vědět. Sledujete ve státní televizi boj proti fašismu, a že je třeba zničit Zelenského, pak je třeba zničit Západ, pak bojovat proti NATO, které táhne na Bělorusko. Příběh se mění, jak se to Kremlu hodí. Ale vy to nechcete vědět, protože by vás to postavilo do nepříjemné situace. Někteří v takové situaci vyšli na ulici s plakátem nebo bojkotovali mobilizaci nebo aspoň doma řekli dětem, že ta válka je špatnost. Ale vy nechcete v padesáti letech život takhle přeškrtnout a říci si: celý život jsme vyrůstali odchováni základní tezí, že Sovětský svaz vyhrál válku s fašismem, a teď jsme ti fašisti my? To prostě nedokážete.
Dnes jsou lidé v Rusku ve stavu, že už se blíží tomu, že jim je to, co se děje, co jim televize hlásá, divné, ale nechtějí znát celou pravdu. A televize Dožď je cestou, jak se k těmto lidem dostat. A nejlepší by bylo, kdyby si dali epizodu prasátka Pepiny a pak se podívali na ty zprávy.

Zkrácený příspěvek pronesený na VIII. Fórum dialogu „Příčiny a globální důsledky války na Ukrajině a politická odpovědnost křesťanů, které pořádala Česká křesťanská akademie 15. 10. 2022 v Emauzském klášteře.

AKTUALITY

Biblické hodiny pořádáme každý čtvrtek od 19 hod. přes zoom. V koronavirové karanténě se nám to osvědčilo, mohou se účastnit zájemci i z jiných farností. Máte-li zájem, napište na: vaclav.vacek@wo.cz.

Svátost smíření před Velikonocemi

úterý 28.3. 15 -17 hod. Letohrad (P. Jan Lukeš)
středa 29.3. 16 -18 h. Kunčice (P. Karel Dvořák)
čtvrtek 30.3. 17-18 h. Šedivec (P. Karel Dvořák)
pondělí 3.4. 16-18 h. Letohrad (P. Pavol Sandánus)
středa 5.4. 16-18 h. na faře (P. Karel Dvořák)
Velký Pátek 7.4. 9-11 h. na faře (P. Karel Dvořák)

Postní duchovní obnova

sobota 1. dubna 9 -11.30 h.
hasičárna v Letohradě (P. Václav Vacek)

Bohoslužba smíření

2. dubna **Květná neděle**
v 15 hod. v Letohradě (P. Karel Dvořák)

Bohoslužby o Velikonocích

6.4. **Zelený čtvrtek** 18 hod. v Letohradě
7.4. **Velký pátek** v Letohradě:
8-15 h. adorace
15 h. bohoslužba
8.4. **Bílá sobota** 8-15 h. adorace v Letohradě
9.4. **Neděle Zmrtvýchvstání**
5 hod. na Orlici
pak společná snídaně v Orlovně
10 hod. v Letohradě

Ke vzkříšení jsme vyprovodili

26.1.	Genowefu Liebichovou	83 let
15.2.	Ludvíka Vacka	89 let
17.2.	Arnošta Neugebauera	82 let

PASTORAČNÍ RADA 9. února

1) **Zhodnocení úkolů z minula:**
- stropní topné panely na faře nainstalovány – zapíná se cíleně na akce;
- databáze kontaktů pro zasílání aktualit – rozšířena o cca dalších 15 osob;
- na faru přesunut k využívání kulečník z Charity;
- proběhla Ekumenická bohoslužba, „přespávačka“ dětí (hojně vypomohla mládež), první setkání farníků pečujících o kostely.

2) **Velikonoce - předběžná příprava obřadů**
- Křížové cesty v době postní – změny: 26.2. Kunčice už ve 14 hod; 5.3. na Orlici zajistí V. Novotný, 26.3. Jana Skal.;
- Květná neděle: v sobotu 1. 4. dopoledne duchovní obnova (V. Vacek) mše dle pravidelného pořadu, v sobotu večer v Letohradě zpívané pašije, doprovod pěv. sboru (zajistí P. Hoffmann); neděle 2. 4. Orlice tradičně; odpoledne bohoslužba smíření 2. 4. (K. Dvořák);
- rozšířená nabídka sv. smíření před Velikonocemi - i přespolní kněží (domluví K. Dvořák);
- Zelený čtvrtek (Letohrad): při mši proběhne obřad „mytí nohou“, osoby osloví K. Dvořák, PR doporučuje vysvětlit symboliku obřadu; hudební doprovod a zpěvy (zajistí K. Halbrštát, P. Hoffmann), chleby k lámání a rozdávání po mši – před vchodem kostela, aby se tolik nerušila možnost adorace v boční kapli (objedná J. Skalická);
- Velký pátek: scénka „Odsouzený“ (organizuje J. Skalická) – zvažuje se ještě, zda zařadit před obřady nebo místo pašijí; nutno zapůjčit malé podium + nějaké lavičky + připojení elektřiny (domluví E. Novotný);
- Bílá sobota: celodenní možnost adorace v kapli;
- Vigilie vzkříšení: neděle ráno v 5 hod. na Orlici (příprava velikonočního ohně J. Čanda), pak společná snídaně v Orlovně (skupina agapé), v 10 dopoledne mše v Letohradě.

3) **Záměr farního zájezdu – září 2023**
Původní návrh místa v Rakousku (klášter Heiligenkreuz) v termínu 9.-10. 9. již obsazen; náhradní návrh: ve stejném termínu zamířit na severní Moravu: Zlaté hory, Bílá voda, atp…. PR je pro; po prověření možností ubytování se následně se zjistí zájem ve farnosti.

4) **Brány památek dokořán**
Ve čt 16.2. ve 12:30 přípravná schůzka na MěÚ (za PR se účast K. Halbrštát)

5) **Farní web -** Případné změny ještě nejsou vyjasněny, podklady ke zveřejnění posílat přes M. Mikyskovou.

6) **Aktuality z Charity**
- Adopce na dálku: farnost přispívá 10 dětem - z drobných příspěvků se celá částka obvykle nevybere, doplňuje větší sponzor; pro příště lépe promyslet systém výběru příspěvků – načasování, informovanost; děti poslaly dopisy – třeba napsat odpovědi (pisatele zajistí L. Stejskalová);
- adaptační skupina na faře pokračuje (5-6 dětí) – záměr do konce srpna 2023, bude personální změna vedoucí;
- poděkování všem organizátorům a koledníkům TS 2023, v okrese UO se vybralo 3,7 milionu, pomáhalo 1,5 tisíce dobrovolníků.

7) **Péče o ministranty** chlapců i dívek se zkusí ujmout P. Hoffmann st. a E. Novotný.

8) **Pokračování synodních setkání**
PR navrhuje k diskusím ve skupinkách téma „zdravé křesťanské sebevědomí“; bývalí vedoucí skupinek budou požádáni o zjištění potenciálního zájmu z řad minulých účastníků, termín bude navržen, možno využít prostory fary. Dle počtu zájemců se zorganizuje počet skupinek.

Zapsal M. Hoffmann

ZPRÁVY Z CHARITY

Na pomoc obětem zemětřesení v Turecku a Sýrii Charita ČR zřídila sbírku:
Číslo účtu: 55660022/0800, VS: 118

Jarní sbírka šatstva

v průjezdu fary na náměstí v Letohradě
pátek 31. března od 14 do 17 h.
sobota 1. dubna od 9 do 11 h.

Měsíční sbírky šatstva

Po zimě opět začínají pravidelné sbírky na středisku Oblastní charity v Letohradě, Na Kopečku 356.
Každou první středu v měsíci od 13 do 16 h.
Termíny: 1. březen, 5. dubna, 3. května, 7. června, 12. července, 2. srpna, 6. září, 4. října, 1. listopadu.

PODĚKOVÁNÍ ZA TŘÍKRÁLOVOU SBÍRKU 2023

Tříkrálová sbírka přináší nejen radost a požehnání do našich domovů, ale především konkrétní pomoc pro lidi z našeho okolí, kteří ji potřebují. Sbírka je také krásnou ukázkou toho, že dokážeme i v dnešním světě spolupracovat na společném díle: Charita, obecní úřady, farnosti, občanské spolky, stovky dobrovolníků a tisíce lidí vidí v Tříkrálové sbírce smysluplnou akci, do které se již 23 let obětavě zapojují.

V letošním roce koledníci vykoledovali 3.690.343 Kč, do online kasičky lidé poslali 46.833 Kč a 1000 Kč převedli na bezhotovostní účet.

Basil Veliký řekl: „Naše dobré skutky jsou jako malinké hořčičné zrnko, jež se vůbec nepodobá nádhernému stromu, který z něho jednou vyroste. Přesto mají sílu a schopnost, aby přinesly trvalý užitek.“

Jako organizátor akce a příjemce vybraných peněz Oblastní charita Ústí nad Orlicí upřímně děkuje všem vám, kteří jste se na Tříkrálové sbírce podíleli buď jako dobrovolníci nebo přispěvatelé.

Podrobné výsledky a záměry použití najdete na webu OCH www.uo.charita.cz

Markéta Drmotová

ROK S UKRAJINOU V OBLASTNÍ CHARITĚ

Oblastní charita Ústí n.O. už 26. února 2022 začala zprostředkovávat uprchlíkům z Ukrajiny přímou pomoc a ubytování. Koordinovala nabízenou pomoc a poptávku. V březnu a dubnu provozovala humanitární sklad potravin, ošacení a hygienických potřeb.

24. února 2022 napadlo Rusko Ukrajinu. Do různých zemí Evropy za rok uprchlo kolem pěti milionů Ukrajinců, vnitřní vysídlení potkalo přibližně šest milionů obyvatel. Česká republika přijala za rok 2022 kolem 480.000 uprchlíků z Ukrajiny, kterým udělila dočasnou ochranu a vyšla vstříc novelou zákona lex Ukrajina.

V mnoha našich městech a obcích se ze dne na den objevili lidé, především matky s dětmi, kteří neuměli česky, neměli s sebou vůbec nic, a potřebovali akutní pomoc. Solidarita českých lidí byla od samého počátku ohromná. Každý chtěl nějak pomoci, protože měl soucit s lidmi, které z jejich domova vyhnala válka. Na podporu uprchlíků se podnikaly různé akce, finanční i materiální sbírky v obcích, městech, farnostech, firmách, školách. Řada lidí projevila velkou nezištnost a nápaditost v pomoci.

Od května začala v Letohradě pracovat Adaptační skupina pro děti, kterou provozuje Oblastní charita ve spolupráci s farností Letohrad. Na jejím chodu odpracovalo za rok 2022 sedm maminek a pět seniorů přes 800 dobrovolnických hodin. Adaptační skupina podporuje integraci dětí do českého prostředí, navázání vztahů, ukrajinským maminkám umožňuje chodit do zaměstnání. 17. června 2022 uspořádaly maminky a děti z Adaptační skupiny na faře v Letohradě Ukrajinský den pro veřejnost. Od června provozuje Oblastní charita Adaptační skupinu také ve Sloupnici.

Postupně jsme v našem zařízení v Letohradě vytvořili Centrum pomoci ukrajinským uprchlíkům, kde s klienty pracují ukrajinsky a česky mluvící pracovnice, a pomáhají jim adaptovat se na české prostředí. Zaměstnání těchto pracovnic bylo možné díky podpoře Ministerstva vnitra. Za rok 2022 jejich služby vyhledalo více než 500 osob z celého okresu Ústí nad Orlicí, dlouhodobě pracují se 150 rodinami z celého okresu. Od ledna 2023 se toto pracoviště přejmenovalo na Centrum pomoci cizincům, protože jeho služby vyhledávají – kromě Ukrajinců - i lidé jiných národností.

Rovněž jsme zaměstnali učitelku češtiny, která v roce 2022 provedla náročnou výukou více než 220 lidí z Ukrajiny.

Pomoc lidem z Ukrajiny nás sjednotila. Přinesla nám nová přátelství i vzájemné obohacení. Objevili jsme v sobě schopnost pomáhat, být štědrý a vstřícný. Pochopili jsme, že jsme bohatí. Válka na Ukrajině nás přiměla k vděčnosti za to, kde žijeme a jak žijeme.

Přestože práce s uprchlíky byla pro naši Oblastní charitu zcela neznámým tématem, podařilo se postupně vytvořit efektivní systém pomoci. Poděkování patří našim zaměstnancům, kteří se do nové agendy zapojili, a mnoha dalším spolupracujícím subjektům. Děkujeme, že s námi pomáháte dál. */M*

PORADNA PRO PEČUJÍCÍ ZAHAJUJE NA ORLICKOÚSTECKU

V lednu 2023 otevřela Oblastní charita Ústí nad Orlicí novou službu – Poradnu pro pečující. Řada lidí sice pečuje doma o své blízké, ale neví, že mají třeba nárok na podporu od státu, že si mohou v zaměstnání zařídit volno na ošetřování člena rodiny, půjčit si chodítko, postel nebo toaletní vozík, anebo využít další návazné služby, které jim péči usnadní. Nová služba je tedy rozcestník, který pečujícím ukáže další cestu.

Vedoucí pracovnice, absolventka zdravotnické školy se sociální specializací Mgr. Michaela Pražáková, uvádí:

„Už z názvu služby vyplývá, že budeme radou nápomocni lidem, kteří se chystají pečovat doma o svého blízkého. Když si třeba z nemocnice přivážejí domů babičku nebo dědečka, kteří vyžadují ošetřování, jsou často bezradní. Lékař většinou nemá čas s nimi rozebrat jejich situaci, takže lidé nevědí, co je čeká, čím začít, co a jak zařídit, jaké mají možnosti. Když nás v tuto chvíli budou kontaktovat, my jim poradíme, jak dál.“

Poradna pro pečující je bezplatná. Služba je ambulantní i terénní, takže její pracovnice může zajíždět do domácností, kde bude lidem nápomocna přímo v jejich podmínkách. Poradí, jak si péči doma prakticky zorganizovat, zda je možné využít případně další služby, které výrazně pomohou v péči o nemocného.

V sídle poradny je zároveň k dispozici nácviková místnost, kde se zájemcům předvedou praktické činnosti – jak používat chodítko a jaký typ je vhodný pro konkrétního pacienta, jak funguje elektrická postel nebo oxygenerátor, jak pacienta vhodně polohovat, krmit nebo mýt.

Péče o blízkého člověka je náročná. Na druhou stranu bývá vyvážená pocitem smysluplnosti a neopakovatelnými okamžiky blízkosti mezi pečujícím a pacientem. Pečujícím se může stát každý z nás a nová služba lidem poradí, jak na to.

KONTAKT:
Taušlova 714, Letohrad
Tel. 731 420 344,
e-mail: pecujici@uo.hk.caritas.cz,
https://uo.charita.cz/jak-pomahame/poradna-pro-pecujici/

V jedné židovské obci měli zvyk, že nepohřbí nebožtíka, dokud o něm neřekne někdo něco pěkného. Až jednou oběsili lumpa, násilníka a vraha. Lump visel, ale co s ním? Pohřbít ho chtěli, ale nikdo o něm nic pěkného neřekl a tradici porušit se jim taky nechtělo. Až nakonec rabín našel řešení. Přišel k šibenici, podíval se na oběšeného a řekl: *Pěkně visí!*

JAREŠŮV RYBNÍČEK

Bláznivá zima. No třeba to odkoukala od nás, od lidí. Brbláme, že v létě je vedra moc nebo málo, vadí nám déšť a pak zas, když schne úroda, zaříkáváme mraky, stýskáme si, když nejsou bílé Vánoce, naříkáme, když je sněhu na závěje, báli jsme se, že letos zmrzneme a my to v mírném počasí přežili.

Teplý konec ledna. Na svahu před naším panelákem rozkvetly talovíny. Jsou tam na obrovském uprášeném zelenošedém tácu pěkně v kruhu, do okolí nakažlivě září a přitahují oči každého, kdo jde kolem. Až si člověk říká, jestli to s šálou a zimní bundou nějak nepřehnal.

A přišel únor. Večer, jako obyčejně, jsem rozsekala oříšky a nasypala je na parapet toho okna, co směřuje k lesu.

Lítají mi sem sýkorky, brhlíci. Objeví se velice ostražitý strakapoud a v posledních dnech si přišla ochutnat i sojka. Každé ráno se na tohle divadlo náramně těším. Když moji kamarádi parapet vyčistí, přiletí hejno akrobatů. Myslím, že to jsou zvoníci. Obsadí olši, visí hlavou i hřbítkem dolů, neuvěřitelně rychle mění svou polohu i místo na větvičce a vyzobávají semínka z olšových šištiček.

Zase čekám na ranní představení, ale ouha, slyším zřetelně údery zobáčků do plechu – vysbírat tu mou drť dá najednou moc práce. Kouknu na teploměr. Ukazuje -9°C. Krmení přimrzlo. Mí kamarádi však celou dávku stejně vyzobou. A protože mrazy pokračují, sypu jim až ráno. Asi to oceňují a zůstávají mi věrní.

Po mrazivém týdnu i v Modřanech zima jak od Josefa Lady. Tedy ne tak docela. Chybí sníh. Blízká retenční nádrž na Píšovickém potoce spolehlivě zamrzla a já na vlastní oči viděla, jak se pražští tatínkové vrátili do let svého venkovského mládí (stejně jsme tu všichni náplava z venkova), kdy k dovádění s hokejkami nepotřebovali žádný hogofogo stadion, stačila kterákoli zamrzlá louže. Dva dny patřila ledová plocha těm, co si vzpomněli na dětství a i se svými potomky si to úžasně užívali.

Koukala jsem na ně a pamětí mi běžel film z Jarešova rybníka u Kolonie. To napětí nasadit správně brusli na podrážku a zmrzlými prsty kličkou přišroubovat, pak vzácný nástroj, kličku, neztratit. A později štěstí až k zalknutí, když Ježíšek donesl „pravé krasobruslařské“, totiž brusle trvale připevněné na šněrovací botu. Neuvěřitelná, sotva popsatelná radost a netrpělivost, už aby přišly pořádné mrazy a mohlo se na „Jaršův“ rybník.

Minulé léto jsem šla kolem a nemohla uvěřit, že jsme si rybníček dokázali spravedlivě rozdělit na tu část, kde jsme my holky zkoušely být Sonjou Henie a druhou, kde kluci hráli hokej s vlastními pravidly. Unaveným pak k posezení posloužila vrba na pidiostrůvku uprostřed zamrzlé vody. Jak jen jsme to na tak malém rybníčku bez sporů a mračení dokázali?

Možná proto, že jsme všichni chtěli být na

ledě spolu, možná proto, že to bylo nejbližší kluziště a navíc zadarmo. Vzpomínka na společná mrazivá zimní odpoledne dodnes hřeje.

Rybník, zahrada i vila byl domov dvou rodin i s prarodiči. A mohl by vyprávět, co všechno v padesátých letech zažil, co jeho obyvatelé museli překousnout, jak museli být vynalézaví, aby alespoň trochu důstojně žili. Nepamatuju se, že by naříkali. On by jim tenkrát nářek stejně nepomohl a žádat o pomoc ty síly, které je deptaly, to smysl nemělo. Museli si pomoci sami.

V Kyšperku nebyli jediní, komu takzvaný uvědomělý třídní postoj, to jest podněcovaná závist a nenávist, zničily životní plány, sebraly vše, čeho se lidé zaslouženě dopracovali. Nevzpomínám si, že by tihle nespravedlivě postižení naříkali. Nesli svůj úděl statečně. A to byli lidé, kteří přežili dvě světové války. V té první byli hladovými dětmi, v té druhé se den za dnem strachovali o sebe, své děti, své přátele. Nefňukali, dokonce se snažili zařídit dětem dny co nejpohodovější.

Když srovnávám zkoušené a statečné generace našich rodičů a prarodičů, ptám se: není v našem nářku rozmazlenost? Nezvykli jsme si na klid a stále lepší nabídku toho, co nám reklama vnucuje? Není v tom náhodou to, že nehodláme slevit ze svého dostatku a pohodlí?

Hned se však napomínám a říkám si: nemáš pravdu. Co všechno jsme ochotni darovat Charitě, Červenému kříži, Člověku v tísni, lidem z Ukrajiny, lidem zasaženým tornádem, Turecku po zemětřesení, kolik se toho naposílá na charitativní koncerty, sbírky, kolik se vybere organizováním podpůrných sportovních akcí, ne, my nejsme sobecký, necitlivý národ držgrešlí.

Lidé v nouzi jsou tu i přes tu vzácně otevřenou dlaň. Často nezaviněně, protože se semlelo příliš mnoho nepředvídatelně špatných událostí. Jindy proto, že si někteří z nás jen těžko umějí poradit se životem. Pomohou těm, které známe a máme nablízku, obstrukce v parlamentu? Křik v ulicích?

Přála bych si, aby k nešťastným rodinám přišel laskavý rádce, který s nimi probere, kde si mohou pomoci sami a kde lze hledat pomoc u státních institucí. Ona pomoc opravdu, i když je složitá a pomalá, existuje.

A co takhle být na chvíli dobrými anděly my, sousedé, kolegové z práce, bývalí spolužáci? Je to složitější než vyplnit dárcovskou SMS, já vím, ale jak by odešla chmura od těch postižených a jak by nás taková pomoc hřála u srdce.

Koneckonců, máme přece v kyšperské historii pár příkladů hodných následování... Třeba Ignác Jetřich Vitanovský z Vlčkovic, co založil nadaci s přesným určením stravy i ošacení pro místní chudé. Nebo Jan Taušl, kněz v kolonii Čechů v Milwaukee, který část svého jmění odkázal kyšperským potřebným.

Zatímco vymýšlím, jak být těmi nejlepšími lidmi, rozkvetly vedle talovínů modré krokusy, sněženek je pod vrbou taky plno a dole, skoro u základů našeho paneláku, kvete čemeřice. Pospíchají do jara, kytičky. A tak když zamhouřím oči, vedle vzpomínky na Jarešův rybník vidím modrými a bílými krokusy poseté louky v Zámeckém parku u nás doma, čemeřice v křoví u cesty stoupající ke glorietu a s nimi podléšky, bílo sněženek v louce blízko kašny a modřence na záhonech v nádvoří. Už abych tam byla!

EN

ANEŽČINY DOBROTY

Mechové ticho

První, čeho si na něm všimli, když opustil bezpečí maminčina bříška, byly jeho velké hnědé oči. Jejich překvapený, až vyděšený výraz fascinoval každého, kdo do nich pohlédl.

„Těžkej porod," říkali.

Už od narození potřebuje mít Kristiánek kolem sebe zřetelně ohraničený a přehledný svět s předvídatelným během událostí. Děsí ho velké prostory a příliš změn, hluku a lidí, kteří se bez varování objevují nebo mizí. Jako pidi chlapeček byl proto nejspokojenější v hnízdečku, ohrádce, a především u maminky na klíně.

Dnes už jako velký prvňáček zvládá dokonce i třídu se šesti spolužáky nebo důvěrně známé dětské hřiště, kam často chodí s babičkou. K mamince se ale rád přitulí pořád.

Čím je starší, tím víc potřebuje, aby byly i pro jeho chování a pro chování lidí kolem něj jasně definovány mantinely. Pravidla a řád pro něj znamenají jistotu, jejich porušování v něm vyvolává záchvaty hrůzy a někdy i vzteku.

Paní učitelka třeba na začátku roku řekla, že se při vyučování nesmí běhat. Dovedete si představit, jaké rozčarování znamenala pro Kristiána první hodina tělocviku?

Ve chvílích počínající paniky a záchvatování, které velice často pramení právě z nepochopení situace, se Kristiánek postupně naučil odcházet. Jednoduše vypne oči a uši a během chvilky je pryč – ve svém soukromém tichu, které se jednou tak nějak objevilo v jeho hlavě a od té doby je neustále připraveno v sobě Kristiánka ukonejšit. Vypadá pokaždé stejně – je mechově zelené, hebké, slunce v něm prosvítá mezi stromy a dělá na zemi vyhřátá místečka. Voní to tam jehličím a bezpečím. V tomhle tichu se Kristián pokaždé uklidní a dokáže pak lépe zvládat své každodenní těžkosti.

„Maminko, někdy tě tam vezmu s sebou, chceš?"

Z „klídečku", jak svému místu říká, se vrací velmi nerad. Ví ale, že to jinak nejde. Zejména spolužák Maxík ho v něm nikdy moc dlouho nenechá. Je z toho pak spousta křiku a strkanic.

Tihle dva do sebe naráží od prvního

společného dne ve škole. Neposedného a neklidného Maxe dráždí Kristiánkova uzavřenost a nekompromisní vyžadování pravidel a Kristián zase nemůže vystát Maxovu hlučnost a neustálé provokace.

Něco vám teď prozradím, chcete?

1. C, kterou oba už několik měsíců navštěvují, má svůj strom. Není ale ledajaký. Je to totiž samotný Strom přání!

Běžným kolemjdoucím smrtelníkům asi příliš zvláštní nepřipadá, tedy pokud si ho vůbec všimnou. Není totiž ani nijak vzrostlý a jen tak mezi námi – spíš než korunu připomínají jeho větve smeták. Magickou sílu v sobě ale nezapře. Děti z Kristiánkovy třídy by vám o tom mohly vyprávět.

Začalo to Bětčiným nálezem dvacky mezi jeho kořeny v malé prohlubni jako stvořené pro stavbu skřítčí vilky. Při další návštěvě Honzík na tomtéž místě objevil velké černé ptačí pero. Bylo docela určitě kouzelné, protože když se ho dotkly sluneční paprsky, rozehrálo se duhou.

A představte si, jednou tam dokonce naši prvňáčci našli sedm lízátek!

„Ty jo, že by výplata za ten domeček pro skřítka z minula? A jak to, že Strom ví, kolik nás je ve třídě?"

Ten den byl zvláštní už od rána.

A přitom se na něj celá třída tolik těšila. Návštěva Stromu, to je přece vždycky velká událost.

Jenže ani Max, ani Kristián se z nějakého důvodu nevyspali do růžova. V Maxíkově případě by se dalo mluvit spíš o křiklavě červené, protože ho v noci honili obří draci šlehající ohnivé plameny, a Kristiánkovy sny byly plné černých mraků a takového toho řevu, z kterého se v hlavě točí velké bolavé kruhy.

Škaredili se jeden na druhého už od rána. Max hlučel ještě víc než obvykle a Kristiánovi stačilo velmi málo k tomu, aby se rozčílil. Například to, že si Maxík jezdí při hodině tajně pod lavicí s autíčkem.

„To se přece nesmí," cítil spravedlivé roz-

DNEŠEK JE V POŘÁDKU

Jak život šel, jistě jsem spolu se vším dobrým svými postoji, rozhodnutími, chybami a hříchy lidem způsobil spoustu bolesti, zvláště těm nejbližším. Ježíš řekl, že dobrý strom nemůže nést špatné ovoce, ani špatný ovoce dobré. Jeho podobenství je krásným kritériem hodnocení našich životů. Ovoce stromu mého života je, myslím, celkem dost smíšené.

„Bůh ví, co jsem to zač, že přináším všem jenom pláč," zpívá Waldemar Matuška, a já se mnohokrát v životě musel s těmi slovy ztotožnit.

Nedávno mi jeden muž ve vězení cestou z kaple řekl: „Otče, jak mám odpustit sám sobě?" – „Já za vámi přijdu," řekl jsem mu. Ještě jsme se nesešli, ale spolehlivou odpověď stejně neznám.

Jak Křtitel vítá Ježíše takto: „Hle, Beránek Boží, který snímá hříchy světa." V řeckém textu však nejde o „hříchy", nýbrž o „hřích" jako takový. Já zde to slovo chápu jako temnou stránku reality světa i mého života, přičemž řecké „airón" můžeme vedle „snímá" přeložit i jako „nese".

Jak říká svatý Pavel, Bůh pro nás Ježíše učinil hříchem, abychom se v něm my stali Boží spravedlností (srov. 2Kor 5,21). Ježíš se mnou můj hřích nese, snímá jej, a dokonce se jím stává, Boží Beránek, věčně zabitý i zároveň věčně živý. Ježíš je trvalou cenou za trvalé milosrdenství Boží. Ne že by Bůh někoho chtěl trestat, jen naše zlo a bolest zlem způsobená by bez Ježíše neměly východisko. Představa pekla mi vůči mé představě Boha přijde příliš omezená.

Je-li tomu tak, pak zlo, které jsem způsobil, mohu spolu s Ježíšem i unést. Beránek, který snímá hřích světa, je však zároveň i jeho světlem. Můj hřích má řešení, ale také můj život perspektivu. Co platí pro mne, platí zároveň i pro život světa. Je-li tomu tak, pak vím, že dnes je všechno v pořádku, že nemusím mít strach a že dnešek může zůstat otevřený i pro zítřek. Ten sice bude mít dost svých starostí, ale i ten bude v pořádku. Já takovému životu říkám život v lásce, ve které Bůh miluje jako první a který mou temnotu mění ve svoje světlo. *Ladislav Heryán*

---

hořčení a neváhal se o něj podělit s ostatními. Včetně paní učitelky.

Následoval křik, pláč a nasupené pohledy obou zúčastněných.

„A ve zbytku hodiny si, děti, každý můžete nakreslit svoje přání a jako vždycky je pak všechny zaneseme ke Stromu."

Kristián se zamyslel. Co by chtěl víc – vláčkodráhu, nebo autíčko na ovládaní? Anebo...? Očka se mu rozjasnila a Kristián se pustil do kreslení.

„Cos nakreslil ty, Maxi?" zeptal se po cestě Kristián.

Max, který byl ještě plný vzteku z předchozího incidentu, mu zlostně odsekl: „Aby tě přejelo auto."

Ta slova zůstala viset ve vzduchu jako černá komiksová bublina nad kreslenou postavičkou.

Kristián zbledl. Odhodil na zem složený papírek se svým přáním a rozběhl se. Pryč od ostatních, od Maxe, pryč od té zlé bubliny, která vypadala, že jednoduše nezmizí. Nutně se potřeboval dostat do svého milovaného ticha, ale tentokrát se mu to nedařilo.

Zelený klid nahradily ostré hrany, blikající světla a takový ten hukot, z kterého se dělají před očima mžitky. A místo vlídného sluníčka přišel duši drásající liják.

Panika, bušení srdce a pak temno...

Max zůstal stát s otevřenou pusou, sám vyděšený tím, co mu před chvílí vylétlo z pusy. Nic takového si samozřejmě nepřál, na svém lístečku měl nakreslené malé chundelaté štěně.

To ten vztek…

Mlčky zvedl ze země pomačkaný Kristiánkův papírek a bezmyšlenkovitě do něj pohlédl.

Zíral na dvě postavičky držící se za ruce. Nad nimi bylo kostrbatě napsáno:

Maks + Kristián = karamáďi.

Když přišel Kristián druhý den do školy, našel na lavici svoje přání ze včerejška. Očím užuž hrozila povodeň, ale než přišla první přívalová vlna, stihl se naštěstí podívat pozorněji a uviděl, že na něm přibyla dvě nová slova:

Tak jo!

Mechové ticho opět zalily vřelé sluneční paprsky… */AN*

Celý život

Jan Zábrana

úryvek

Vždycky znova a do nepříčetnosti mě nasere, když si uvědomím, že o mém osudu, o posranosti celého života rozhodli ti idioti, kteří v roce 1946 volili komunistickou partaj.

Dobrovolně, ve svobodných, skutečně svobodných volbách! Jednačtyřicet procent voličů tehdy hlasovalo a odhlasovalo otroctví v ruském područí na kolik generací dopředu. Pak už se nikdy nic nedalo spravit, pak už žádné svobodné volby nebyly.

Pak už byly jen kriminály, procesy, popravené ženské a znova kriminály, pak už byla jen ta obrovská lavina asiatské lži, to smrtící sevření asijského hnoje. Ať mi nikdo nevykládá, že tohle ti tehdejší voliči nemohli tušit!

Koneckonců za neinformovanost se platí (a oni informovaní být mohli, moskevské procesy, Katyň, pakt s Hitlerem a všechno další mohlo otevřít oči každému, kdo byl ochoten vidět a nedat se zblbit propagandou a už tehdy viktoriánským radikalismem), jenže oni za svou neinformovanost či pitomost nechali zaplatit druhé – několik generací dopředu odsoudili k placení za svou blbost.

Člověk by měl vidět věci tak, jak jsou, ve vší krutosti a nezalepené chlácholivými flastry výmluv, pozdních vytáček a polopravd.

Ti lidé, kteří je tehdy, v roce 1946, volili, by měli do smrti chodit s hvězdou (ale červenou a pěticípou) s nápisem: „Já za tohle všecko můžu! Já jsem dobrovolně hlasoval pro doživotní otroctví pod sovětským režimem."

A ti, kdož volili tehdejší sociální demokraty, ti už nemají ani výmluvu toho lpění na předpotopním, zastydlém radikalismu – to už byli jen a jen hlupáci, kteří si mysleli, že volit sociální demokraty v roce 1946 bude stejně bezkonsekventní jako v roce 1935.

Torst, 1992

úryvek, vybral Zdeněk A. Eminger

Království lhářství není tam, kde se lže, ale tam, kde je lhářství přijímáno.

Karel Čapek

REPORTÁŽ Z LEŽENÍ

Petra Procházková, Iva Zímová

Fotoreportérka Iva Zímová strávila několik dní v ležení ukrajinských rozvědčíků. Obrazem i slovem zaznamenala jejich pochybnosti, odhodlání, ale i zoufalství a nenávist. Nahlédla do jejich duší i kuchyně.

Přední frontová linie je odsud necelých 10 kilometrů. Místo, kde skupina ukrajinských rozvědčíků žije, nesmíme prozradit. Sem na Donbas přijeli z chersonské fronty. Bylo jich třináct. Až do 13. prosince. Třináctka zkrátka není šťastné číslo ani pro tento oddíl.

Dávají si pozor, co prozradí. Vyfotit se nechají, ale příjmení nesdělí. Nesmí být patrné, ve kterém domě, ve kterém bytě a ve kterém městě si vybudovali dočasnou základnu.

Kuchyně a společenská místnost zároveň. Topení funguje, voda neteče, elektřina na nabíjení telefonů kompenzuje frustraci z nedostatku hygieny.

Velitel skupiny se jmenuje Andrej a říkají mu Šturman. Původní profesí je námořník z Oděsy. Vloni 24. února, když Rusové raketami zaútočili na Ukrajinu, byl na moři. Hned chtěl zpátky na břeh. Domů.

„Moji rodiče ani manželka vůbec nechtěli, abych se přihlásil do armády a šel do války. Jejich reakce pro mě byla bolestná. Přihlásil jsem se nejdřív k dobrovolníkům, kteří vozili humanitární pomoc. Ale nakonec jsem rodinu neposlechl. V polovině dubna už jsem jel na frontu. A hned ze mě udělali velitele menší jednotky, protože jsem absolvoval vojenskou katedru a měl jsem hodnost poručíka."

Andrej je rozený vůdčí typ. Přirozený, sympatický, velmi inteligentní, procestoval celý svět, mluví dobře anglicky i rusky. Je na první pohled sebevědomý, nerad dává na odiv city. Když mluví se ženou, nemusejí to poslouchat všichni ostatní. Jeho projevy náklonnosti jsou decentní. Jsou ale chvíle, kdy je vidět, že i tento „dobrej chlap", jak ho charakterizují podřízení, má rány na duši a nedokáže je skrýt.

Andrej velí menšímu oddílu průzkumníků, kteří nyní působí na východní frontové linii.

Jeho muži nesedí celé dny v zákopech. Jejich úkoly jsou jiné, specifické. Musejí být kaž-

dou minutu ve střehu. Dostanou pokyn a vyrážejí do terénu. Mají k dispozici i průzkumné drony.
Ani oni se ale nevyhnuli přímému boji, střetu s ruskými vojáky, zákopům a mnohahodinové palbě. A těžké životní zkušenosti.
„Jednou nás odvezli jako posilu na místo tvrdých bojů na bachmutské frontě. Byli jsme jižně od města," popisuje velitel Šturman první zkušenost své jednotky s velkou bitvou. „Už předtím jsme si zastříleli, nějaké zkušenosti jsme měli, ale tohle bylo něco úplně jiného. Vlastně kontaktní boj. Vždyť od nás Rusové byli jen pár desítek metrů! A deset hodin se střílelo bez jakékoliv přestávky. Jen taktak jsme stačili měnit zbraně, protože hlavně se přehřívaly.
Jeden člověk seděl, jen čistil zbraně a cpal patrony do zásobníků. Někdo zase jen střílel. Pak se vyměnili, ale někdo střílel pořád, ani se nestihl střídat. Celých těch deset hodin."
Proti třinácti průzkumníkům stáli vagnerovci – žoldáci a bývalí vězni, které naverboval majitel soukromé armády Jevgenij Prigožin.
Andrej Šturman nemluví o protivníkovi pohrdavě, s despektem ani hanlivě. Je věcný, nezvyšuje hlas, nedává průchod vzteku. Až do určité chvíle.
„Myslím, že Rusové musejí dostávat nějaké drogy, nějaké povzbuzující preparáty. Víte, proč si to myslím? Protože absolutně neměli strach. Chyběl jim elementární pud sebezáchovy. Šli proti smršti kulek. Ani neuhýbali, ani se nepřikrčili, šli vzpřímeně! Dokonce šlapali po těch, které jsme zastřelili. Celých deset hodin. Šli, pořád šli, naši kluci jen stěží stíhali měnit zásobníky, které do nich vyprazdňovali. Byli jako zhypnotizovaní.
Jeden Rus seděl asi patnáct metrů od nás. Ale byl ve slepé zóně, neviděli jsme ho. V kteroukoliv chvíli ovšem mohl někdo z nás vykouknout, odhalit ho a na místě ho zastřelit.
Později nám tuhle situaci demonstrovali na záběrech z dronu. Skutečně tam seděl vagnerovec a úplně klidně, jako by se nechumelilo, si obvazoval nohu. Kousek od něj stál (!) jeho kolega se samopalem na rameni! Chápete? Na rameni. Pověšeným, jako by nebyla bitva. A procházel se. Tam a zpátky. Takový zvláštní úkaz. Nemohli si být jisti, že je neuvidíme."
Všichni účastníci tohoto boje střelbu popisují jako extrémně intenzivní. Z třináctičlenné skupiny se na základnu vrátila jen část. I to Andrej popisuje hlasem, který se zatím netřese.
„Nevím, jak moc vagnerovci mířili. Ale jednoho našeho kulka dostala. Pak druhého… Byl to můj dobrý přítel. Nejlepší. A taky to byl skvělý člověk. V tom boji jsem přišel o nejlepší muže."
Po deseti hodinách boje se Rusům podařilo ukrajinské jednotky obejít a částečně obklíčit. Bojeschopní z celé Andrejovy roty zůstali jen tři muži – on a dva vojáci. Docházely jim síly i munice.
„Použili jsme už všechny granáty, ani patron moc nezbývalo, tak jsem se rozhodl se stáhnout," popisuje Šturman.
Podle ukrajinských zdrojů tehdy vagnerovci ztratili 140 bojovníků za jediný den. Osmdesát z nich bylo zraněných, šedesát mrtvých.
„Některá těla byla úplně roztrhaná. Na bitevním poli z nich zůstaly jen kusy. Není tam místečka, kde by někdo nezahynul," popisuje suše Andrej výsledek desetihodinového boje.
„Ustoupili jsme a cestou jsme sbírali raněné. Pěšky jsme je táhli k autu asi 500 metrů. Potkali jsme naše vojáky z jiné jednotky, měli nějaké raněné a jednoho padlého. Všechny jsme pobrali a odvezli do nemocnice.
Z mých třinácti kluků jsou tři nezvěstní, pět je zraněných. Saša a Dima padli. Dej bůh, aby alespoň někdo z těch tří ztracených byl jen v zajetí. Ale nevíme.
Pokud padli do zajetí, věříme, že je časem vyměníme za ruské zajatce. Teď zkoušíme zjistit, zda jsou u nich," doufá Andrej bez viditelných emocí.

I jeho oddíl měl svého ruského zajatce.
„Byl to vagnerovec. Vlastně přišel sám. Celou jeho skupinu jsme postříleli a on zůstal opuštěný, tak přišel. Vzdal se. Tvrdil, že jim za trest můžou useknout malíček na levé ruce. Nebo je dokonce, jak on říkal, ‚anulovat'. Přede všemi, veřejně, aby ostatní přešla chuť neuposlechnout příkaz.
Prý jsou za jejich vojáky, kteří jdou v první řadě, záložní oddíly. Muži v první linii mají dvě možnosti: jít kupředu a doufat, že přežijí, nebo ustoupit – a to nepřežijí určitě. Je to stará a dost efektivní taktika, kterou Sověti hojně používali za 2. světové války."
Zda ruský útok skutečně probíhá takto, nevíme. Ověřit některá tvrzení na smrt vyděšených zajatců, kteří se chtějí především zavděčit svým „zachráncům", nedokážou občas ani rozvědčíci.
Saša, kterému nikdo neřekne jinak než Medvěd, má doma čtyřměsíční dítě. Bolí ho koleno. Prý meniskus. Bolest se ale prý dá vydržet. Saša je tichý mladý muž, který každý den volá ženě a mluví na miminko, které naštěstí ještě nechápe, proč tatínek není doma.
Pokud si ležení rozvědčíků někdo představuje jako utajený tábor hluboko v lesích, mýlí se. Pronajali si jeden z bytů v nejmenované obci u fronty. Pronajali. Nezískali ho tím, že by vnikli do opuštěného obydlí, kterých je všude kolem dostatek. Prostřednictvím starosty se dohodli s majitelem a platí nájem, plyn i elektřinu. Pokud fungují.
O žaludky roty se stará veselý chlapík Oleh. Snaží se, aby jedli kvalitní potraviny. Pro proviant se jezdí pravidelně a na stole je vždy maso, ale i mandarinky.
Drobnější potíže jsou s hygienou, protože neteče voda. Suchý záchod je asi ten největší diskomfort, který musejí strpět. Vojáci ale mají možnost si zajet do nedalekých „lázní" – v kontejnerech a buňkách se pak nabaží teplé tekoucí vody a od Poláků darované pračky i sušičky mezitím přivedou jejich oblečení do stavu přijatelného pro oko i nos.
Střelba je slyšet neustále. Nejen vojáci, ale i civilisté, kteří zůstávají v okolních bytech a domech, už poznají, zda se střílí na ně, nebo pálí „naši" na Rusy.
Když se zrovna nestřílí, venku je mlha, ticho je zlověstné jako v hororových filmech, kde navozuje napětí, i průzkumníci ztichnou a čekají na nějaký záludný ruský útok.
Pak někdo řekne vtípek. Atmosféra se uvolní. Baví se o válce. Vzpomínají, co se komu kde a za jakých okolností stalo. Historky si vyprávěli už tolikrát…. Přesto všichni poslouchají, jako kdyby je slyšeli poprvé.
Jestli mají v tuto chvíli z něčeho strach, tak z toho, že už nikdy nebudou mít jiné téma k rozhovoru než válku.
Nemají rádi helmy. Ale nosí je. Olehovi zachránila život. Kuchař a provianťák Oleh je přesně tím, čemu se říká veselá kopa. Stará se o papíry a jídlo. Na frontu prakticky nejezdí.
„Nechlubím se žádnými bojovými zásluhami. Chci, aby kluci, když se vrátí, měli teplý dobrý jídlo," přiznává usměvavý chlapík. Má za sebou ošklivé zranění, ale nerad o něm mluví. Tehdy ho prý zachránila právě helma,

takže si k ní našel vztah.
„Já tě slyším, ale ty mě neslyšíš," rozčiluje se na ženu. Všichni pravidelně volají svým manželkám. Oleh se dokáže naštvat i na vojáky, nejen na manželku, která za špatné spojení určitě nemůže. Když mu zkysla polévka, kterou pro své spolubojovníky s takovou péčí připravil a kterou po jídle nechali v kuchyni, zuřil.
Kuchyň prý uklízí, zametá a myje nádobí. Přesto má byt do vzorně uklizeného daleko. Jsou jiné priority než čistota linolea. Boty se zouvají jen na noc, spí se ve spodním prádle; pyžama na frontu nepatří.

Pro novinářku se postel našla. Přenechal jí ji Medvěd. Postel představovaly dveře položené na židlích. Reliéf dveří, jinak pohledných, tlačí do zad – možná i proto, že matraci nahrazují dvě deky. Ostatní spí na tenoučkých matracích na zemi.
O dámskou novinářskou návštěvu u rozvědčíků se jednoho dne začne zajímat sousedka Máša. Nemá si s kým povídat. Tolik jejích kamarádek odjelo!
Má muže bagristu. Přišli sem z Doněcku, když v roce 2014 začala válka. Mluví suržikem, směsicí ruštiny a ukrajinštiny, popřípadě dalších „sovětských" jazyků. Suržik je ve východoukrajinských končinách skvělý dorozumívací nástroj. Tím spíš, že manžel Máši je napůl Rus, napůl Litevec. A vlastní žlutý bagr, což se v době válečné obzvláště cení. Měl ho zaparkovaný před domem, který si díky tomu vysloužil označení U žlutého bagru. Možná tak vejde do dějin.

Kromě muže má Máša dvě malé děti – čtyřletá dvojčata. A pak jedenadvacetiletého syna. Taková normální donbaská rodinka. Přítomnost vojáků jí nevadí, jejich sousedství snáší statečně – alespoň to říká –, ale bojí se, když je před domem zaparkováno příliš mnoho aut. Pro Rusy to může být znamení, že sem má smysl „něco poslat".
Máša dnes pere. Optimisté z východu nazývají pračku, kterou má k dispozici, poloautomatickou. Když jde proud, buben se otáčí. Jinak na přístroji automatického není vůbec nic.
Vodu si Máša i vojáci musejí nosit. Někdy se objeví cisterna a lidé pak vybíhají na ulici. Původně opuštěné městečko ožije, i když z nedaleka je slyšet střelba a výbuchy.
Na Donbasu jsou lidé odkázaní na humanitární pomoc. Pár obchodů v okolí je ještě otevřených. Sortiment zboží je ale velmi chudý. Vojáci do nich příliš nechodí, mají svůj systém zásobování.
Večery často tráví hovory o budoucnosti.
„Je jasné, jak to dopadne. Zvítězíme, nemám pochyb. Otázka je, kdy to bude," konstatuje Andrej. A přizná: „Už bych rád, aby to všechno skončilo. Já i moji lidé jsme strašně unavení. Nemáme žádné volné dny, když nás na chvíli pustí na dovolenou, ani si nestačíme odpočinout. Únava se kupí. Jsme vyčerpaní i morálně. Vidíme umírat své přátele. Někoho dobře znáš, každý den se pozdravíte, ráno pokecáte. A odpoledne už ten člověk není."
Televizi nahradil internet, který i blízko frontové linie víceméně funguje, běžnou postel dveře položené na dvou židlích.

Rytíři přišli na Donbas z chersonské fronty. Tam prý vládla úplně jiná atmosféra.
Především tam Rusové nenasadili vagnerovce, kriminálníky, ale pravidelnou armádu. I ruští velitelé se o své vojáky lépe starali – odmítali je posílat na jatka, spíše než pěchotu používali dělostřelectvo a tanky.
Donbas je jiná káva.
„Tady to je jako ve Stalingradu. Hlavně v prosinci tu bylo opravdu veselo. Teď je to trochu klidnější, asi většinu vojáků nejdřív přesunuli na Soledar a teď na Bachmut," soudí Andrej.
„Pro nás je asi těžší, když na nás posílají neustále nové a nové vojáky. To je ještě horší než dělostřelectvo. I když srovnávat to asi nejde. Když střílí tank, taky to není nic veselého. Jedním výstřelem, pokud vidí cíl, může rozmetat zákop a pochovat tam několik vojáků. A pak ani nemůžete vystrčit hlaveň ze zákopu, protože na vás pořád pálí děla. Ale když proti vám jdou stále další a další živí lidé, brzy pocítíte strašnou únavu. Nelze ani na chvíli polevit v pozornosti, musíte stále hlídat, kde se co pohne, a najednou jste úplně vyčerpaní."
Tento způsob boje ale průzkumná 28. rota většinou nezažívá. Má jiné, specifické úkoly. Když byla 13. prosince z nouze nasazena jako bojová pěchota, všichni věděli, že se nic jiného nedá dělat. Že velení musí improvizovat. A že občas zkrátka bojují všichni, kdo mohou. „Třeba i spojaři, není-li zbytí," potvrzuje Šturman. Na ten den nevzpomíná rád.
„Pěchota, která je v přední linii pořád, má takové zážitky dnes a denně. Pro nás to byla mimořádná akce. Pro ně rutina."
Po pár večerech Andrej přiznává, že Donbas není vůči ukrajinským vojákům vždy přívětivý. Lidé se na ně dívají různě, někdy i skrz prsty. Na jihu je prý atmosféra zcela odlišná.
„Když jsme vjeli do centra Chersonu, zastavili jsme auto a přešli silnici. Dál jsme se nedostali. Lidé nás obklopili, plakali, líbali nám ruce, padali před námi na kolena.
Bylo to pro nás těžké. Nemyslím si, že jsme si zasloužili takové projevy vděčnosti. O město jsme nebojovali, prostě jsme do něj vstoupili. Rusové odešli sami, bez boje. Ale lidé nám byli strašně vděční. Všichni na nás mávali, jako bychom byli prezidenti nebo rockové hvězdy. Pomáhali nám, krmili nás, napájeli nás, báňa byla. Všechno, co měli, nám chtěli dát.
Ale tady na Donbasu jsou lidé strašně unavení. A chovají se k nám jinak. Mnozí skutečně chtějí žít v ruském světě. Ano, teď to nahlas nikdo nevykřikuje, ale stalo se, že moji vojáci vešli do jedné obce, do jednoho konkrétního domu a tam je přivítali slovy: ‚Co sem lezete?'"
Má tedy ještě vůbec smysl válčit o Donbas, ve kterém žijí i lidé, kteří se dívají spíš směrem k Moskvě než ke Kyjevu? Nejsou oprávněné diskuse, které bylo na Ukrajině slyšet do loňského 24. února, že by bylo lepší ten nehostinný a ne zrovna přátelský kus Donbasu Rusům dát a zvelebovat Ukrajinu, která myslí a chce žít jinak?
Andrej je otevřenější než ukrajinští politici. Může si to dovolit. „Nemyslím si, že nám tady jsou místní nějak moc vděční. Jenže tolik z nás už v boji o Ukrajinu zahynulo, že už toho nemůžeme nechat. Zemřeli tady naši blízcí a my bychom teď prostě odešli? Bohužel to musíme dokončit."
Podle Andreje je to i názor mnohých vojáků. I když většina z nich ví, že teď už možnost zbavit se Donbasu není. „Říkám kdyby," zdůrazňuje velitel, „kdyby to šlo, tak bychom všechny Ukrajince – a ty, kteří jimi chtějí být – odsud vzali, postavili vysokou Berlínskou zeď a nechali ruský svět za ní. Ať si tam dělají, co chtějí. Protože já vůbec nejsem přesvědčený, že místní touží po tom, abychom je osvobozovali."
Podle vojáků se to promítá i do cen. Lidé se snaží na obchodování s vojáky vydělat. Na jihu jim nutili potraviny zadarmo, pouštěli je ve frontách před obchody dopředu, lidé je na ulici zastavovali a děkovali jim. Obyvatelé Donbasu se prý často sice tváří přívětivě, ale „odírají nás, jak mohou. Nevnímají nás jako osvoboditele", přiznávají rozvědčíci z 28. roty.
„Ale zase na druhou stranu mnozí moji známí z Oděsy, která byla předtím taková politicky vlažná, po invazi změnili názor na Rusko," přemítá Andrej. Myslí si, že 24. února loňského roku se v hlavách mnohých Ukrajinců odehrála revoluce. Ti, kdo do té doby říkali, že nic není černobílé, posílají teď Rusy do horoucích pekel. Na Donbasu ale mnoho místních zůstává věrno tradici sovětské a Moskvu ctí jako centrum svého světa. Ti se teď ale otevřeně raději nevyjadřují. Mlčí.

A čekají.
To Andrejova rodná Oděsa se stala městem obrody ukrajinského vlastenectví. Hrdinové už nejsou ti z komiksů od Marvela, ale armáda, ukrajinská bezpečnostní služba, územní obrana, dobrovolníci. Oděsané zpívají ukrajinské národní písně, chodí v tradičních vyšívaných košilích, na oknech mají modro-žluté vlajky.

„Myslím si, že – když se pokusím abstrahovat od toho, co se děje, což je pro mě jako účastníka těžké, ale zkusím to přes tu hrůzu, co vidím, říct – možná je taková válka nutná, aby se národ stal národem. Možná válku za nezávislost země lidé potřebují, aby se spojili. A vzpomněli si, že žít jen pro sebe není správné. Že si musíme zase začít pomáhat.
Putin je zločinec a já bych ho rád viděl v Haagu. Ale přesto musím říct: To, co udělal pro Ukrajinu, je mnohem víc než všichni naši prezidenti dohromady. Kdyby tahle válka nebyla, nevím, jestli by se ukrajinský národ etabloval. A teď je většina lidí pyšná, ale opravdu pyšná na to, že jsou Ukrajinci. Ještě nedávno jim to bylo fuk a každý se staral jen sám o sebe.
„I já jsem pyšný na to, že jsem Ukrajinec," projevuje Andrej poprvé přiměřenou dávku emocí. Zatím pozitivních.
Voják, který zemřel v boji 13. prosince, byl Šturmanův nejlepší přítel. Jmenoval se Dima.
„Byl to nejlepší chlap, jakého jsem znal. Jako kdyby umřel můj bratr. Ano, byl jsem jeho velitel a on mě musel poslouchat, jako kdybych byl bůh. Ale stejně mi byl tak strašně blízký… Je pro mě moc těžké o něm mluvit…"
Dima byl byznysmen. Bohatý člověk. Za své peníze nakupoval věci pro svou rotu, ale nechtěl, aby se o tom mluvilo. Zdá se, že vojáci o něm nemluví v superlativech jen proto, že zahynul.
„Nemůžu brečet. Ani tehdy jsem nemohl brečet. Jen jednou jsem brečel. Když jsem byl v kostele a tam jsem se za něj modlil. Propadl jsem nějaké hysterii, byl jsem na dně," přiznává Andrej, aby se za chvíli zase uzavřel, začal mluvit s nadhledem nad svými pocity i smutkem a plnil roli vždy rozvážného velitele.
„Od té doby už neumím brečet. Umřela nějaká část mého já. Je to taková bolest… Taková bolest! Demoralizovalo mě to strašně. Ztratil jsem to nejlepší, co jsem tady měl.
Do 13. prosince 2022 jsem byl šťastný člověk. Všichni moji kluci žili. Ale teď, teď už nedokážu být šťastný. Ale ztratil jsem i schopnost cítit bolest. Nic necítím. Nic.
Jediné, co ještě chci, je udržet svoje kluky naživu. Seru na všechno, ale moji kluci musejí být živí. Já vím, že to asi u velitele není ideální, ale takhle mě to změnilo. Ta zasraná válka je to nejhorší, co jsem si dokázal představit."

Deník N

ČLOVĚK SI KLADE OTÁZKY

Anglosasové se setkali s křesťanstvím takto: Papež Řehoř Veliký poslal koncem 6. století benediktinské misionáře z Říma do Anglie, aby tam bez jakéhokoliv politického vlivu hlásali Kristovo poselství. Jednomu z nich, Pavlínovi, se podařilo dostat až do vzdáleného Nordhumberlandu na dvůr krále Edvina. Ten se choval zpočátku vůči novému učení nedůvěřivě, ale po nějaké době pochybností se rozhodl svolat svou radu. Rádců se ptal, co si o novém učení myslí a zda by toto učení měla jejich země přijmout.
Jeden starý rádce povstal a řekl: „Králi, představ si, že v zimní době sedíš na hostině se svými náčelníky a many. V krbu hoří oheň a v síni je teplo, zatímco venku je tma a zuří v ní studená vichřice s deštěm a sněhem. Tu se dostane dovnitř nějaký pták a vlétne do sálu. Jedněmi dveřmi vletí, druhými vyletí ven. Těch několik okamžiků, co je uvnitř, netrpí nepohodou zimy, ale jakmile se ztratí tvému zraku, vrací se zpět do tmy a zimy. Zdá se mi, že ten let ptáka je podobný našemu životu. Nevíme, co mu předcházelo ani co bude po něm. Myslím si, že jestli nám toto nové učení přináší nějaké osvětlení o smyslu našeho života, pak - mám za to - abychom je přijali."

K PŘÍPRAVĚ NA BOHOSLUŽBY O NEDĚLÍCH A SVÁTCÍCH

sobota 4.3.		18 h. Letohrad	
neděle 5.3.		**2. čtyřicetidenní**	
8 h.	Lukavice	Gn 12,1-4a	Ž 33
9	Mistrovice	2 Tim 1,8b-10	
9.30	Orlice	Mt 17,1-9	
sobota 11.3.		18 h. Letohrad	
neděle 12.3.		**3. čtyřicetidenní**	
8 h.	Lukavice	Ex 17,3-7	Ž 95
9	Mistrovice	Řím 5,1-2.5-8	
9.30	Orlice	J 4,5-42	
sobota 18.3.		18 h. Letohrad	
neděle 19.3.		**4. čtyřicetidenní**	
8 h.	Lukavice	1 Sam 16,1b.6-13a	
9	Mistrovice	Ž 23	Ef 5,8-14
9.30	Orlice	J 9,1-41	
sobota 25.3.		18 h. Letohrad	
neděle 26.3.		**5. čtyřicetidenní**	
8 h.	Lukavice	Ex 37,12-14	Ž 130
9.30	Orlice	Řím 8,8-11	J 11,1-45
sobota 1.4.		18 h. Letohrad	
neděle 2.4.		**Květná neděle**	
8 h.	Lukavice	Iz 50,4-7	Ž 22
9	Mistrovice	Flp 2,6-11	
9.30	Orlice	Mt 26,14-27.66	
15	Letohrad	- bohoslužba smíření	

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv, Václava v Letohradě
Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad, tel. 465 620 357 • Redakce: Václav Vacek, Iva Marková, jazyková úprava Jana Kalousková • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz • uzávěrka je 20. každého měsíce
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741